

Broj: 03-45.1-34-626-2/20
Istočno Sarajevo, 5.6.2020. godine

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 9. stav 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04), a u vezi s tačkom 4.2.21 BAS poslovnika o radu stručnih tijela Instituta, i prijedloga poslovnog plana prihvaćenog na 36. sjednici BAS/TC 35, održanoj 29.05.2020. godine, direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine odobrava:

POSLOVNI PLAN BAS/TC 35 *Cestovna vozila*

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 35, *Cestovna vozila* (u daljnjem tekstu: BAS/TC 35) obuhvata standardizaciju u oblasti cestovnih vozila: motocikli, motorna vozila, vozila na elektro pogon, prikolice, poluprikolice, vozila za odmor i stanovanje, komercijalnih i industriskih vozila, uključujući terminologiju, kompatibilnost, zamjenljivost, sigurnost i procedure za ispitivanje karakteristika vozila i njihove opreme (oprema za paljenje, kočni sistemi, elektro i elektronska oprema, oprema za ubrizgavanje i prečistači, oprema za osvjetljavanje i signalizaciju, guma i naplataka).

BAS/TC 35 prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

- CEN/SS T03, *Road vehicles (Cestovna vozila)*;
- CEN/TC 150, *Industrial Trucks – Safety (Industrijska vozila – Sigurnost)*;
- CEN/TC 245, *Leisure accommodation vehicles (Vozila za odmor i stanovanje)*;
- CEN/TC 270, *Internal combustion engines (Motori s unutrašnjim sagorjevanjem)*;
- CEN/TC 301, *Road vehicles (Cestovna vozila)*;
- CEN/TC 320, *Transport - Logistics and services (Transport – Logistike i servisi)*;
- CEN/TC 333, *Cycles (Bicikli)*;
- CEN/TC 337, *Road operation equipment and products (Oprema i proizvodi za cestovne radove)*;
- CEN/TC 354, *Light motorized vehicles for the transportation of persons and goods and related facilities and not subject to type-approval for on-road use (Laka motorna vozila za prijevoz osoba, robe i pripadajućih objekata i ne podliježu homologaciji za upotrebu na cesti)*;
- ISO/TC 22, *Road vehicles (Cestovna vozila)*;
- ISO/TC 31, *Tyres, rims and valves (Gume, naplatci i ventili)*;
- ISO/TC 70, *Internal combustion engines (Motori s unutrašnjim sagorjevanjem)*;

-
- ISO/TC 110, *Industrial trucks (Industrijska vozila)*;
  - ISO/TC 149, *Cycles (Bicikli)*;
  - ISO/TC 241, *Road traffic safety management systems (Sistemi upravljanja sigurnošću cestovnog saobraćaja)*;
  - CLC/TC 69X, *Electrical systems for electric road vehicles (Električni sistemi za električna cestovna vozila)*;
  - IEC/TC 69, *Electric road vehicles and electric industrial trucks (Električna cestovna vozila i električna industrijska vozila)*;

BAS/TC 35 je formiran Rješenjem direktora Institut za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo BiH o formiranju Tehničkog komiteta br. IP-3466/00-02AS od 05.07.2000. godine. Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC 35 br. 03-45.1-19-1022-1/17 od 17.07.2017. godine.

Tehnički komitet BAS/TC 35 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;
- osnivanja radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
- usklađivanja planova rada WG-a;
- pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
- razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;
- pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
- saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Takođe, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 35 za koje ne postoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 35 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni ne postoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

Ekonomska, tehnička, regulatorna, zakonska, socijalna i/ili međunarodna dinamika opisuje poslovnu zajednicu industrijskog sektora koja predstavlja poslovno okruženje ovog tehničkog komiteta i značajno utiče na pripremanje, donošenje i objavljivanje BAS standarda.

Razvoj automobilske industrije je neprekidan. Uvode se određene tehnološke novine za poboljšanje performansi, kvaliteta proizvoda i klijentima se nudi efikasan paket mobilnosti uz prihvatljive troškove. Od 1980. godine zahtjeva se veća sigurnost u prijevozu i smanjenje negativnog uticaja cestovnih vozila na životnu sredinu, što je od posebnog značaja za današnju tehnološku evoluciju. U posljednje dvije decenije ostvareni su veliki tehnološki skokovi, kako u sigurnosti tako i u zaštiti životne sredine. Istovremeno, napretkom elektronskih mjernih i akuatorskih sistemam, te digitalnih sistema i komunikacionih tehnologija otvaraju se nove mogućnosti:

- poluautomatizovanog i automatizovanog upravljanja i regulacije glavnim parametrima sistema pogonske grupe, sistema aktivne i pasivne sigurnosti, čime se postiže povećana efikasnost iskorištenja sistema, a ujedno i bolja ekološka slika vozila;
- automatske komunikacije sa spoljnim svijetom, stacionarnim tako i između sistema pojedinih vozila. Na taj način se vozaču pružaju informacije u realnom vremenu i veći svjesnost njega i njegove šire okoline. Asistentni sistemi koji su uvezani u lanac informacija imaju potencijal za povećanje sigurnosti u odvijanju saobraćaja, te da saobraćaj učine tečnijim, odnosno bez izraženih zastoja.
- upotrebe funkcije automatizovane vožnje, što dovodi do drastične promjene odnosa vozač / vozilo;

Evropsko zakonodavstvo u oblasti cestovnih vozila se bazira na direktivi 2007/46/EC kojom se uspostavlja okvir za homologaciju motornih vozila, njihovih prikolica, sistema, komponenti i zasebnih tehničkih komponenti za takva vozila, objavljene su pojedinačne EU direktive sa posebno utvrđenim zahtjevima za sklopove i dijelove u obliku dodataka. Iz tog razloga se za ovu problematiku i ne donose posebni evropski standardi.

Evropsko zakonodavstvo u oblasti vozila na dva ili tri točka se bazira na direktivi 2002/24/EC kojom se uspostavlja okvir za homologaciju tipa motornih vozila na dva ili tri točka, objavljene su pojedinačne EU direktiva sa posebno utvrđenim zahtjevima za sklopove i dijelove u obliku dodataka. Iz tog razloga se za ovu problematiku i ne donose posebni evropski standardi.

Prilikom pripreme plana rada tehnički komitet, sa aspekta preuzimanja standarda daje poseban naglasak na usvajanje evropskih harmonizovanih standarda iz oblasti industrijskih vozila koji prate EU direktivu novog pristupa 2006/42/EC *Direktiva o mašinama*, koja je transponovana u nacionalno zakonodavstvo u obliku Naredba o sigurnosti mašina („Službeni glasnik BiH” broj 4/10).

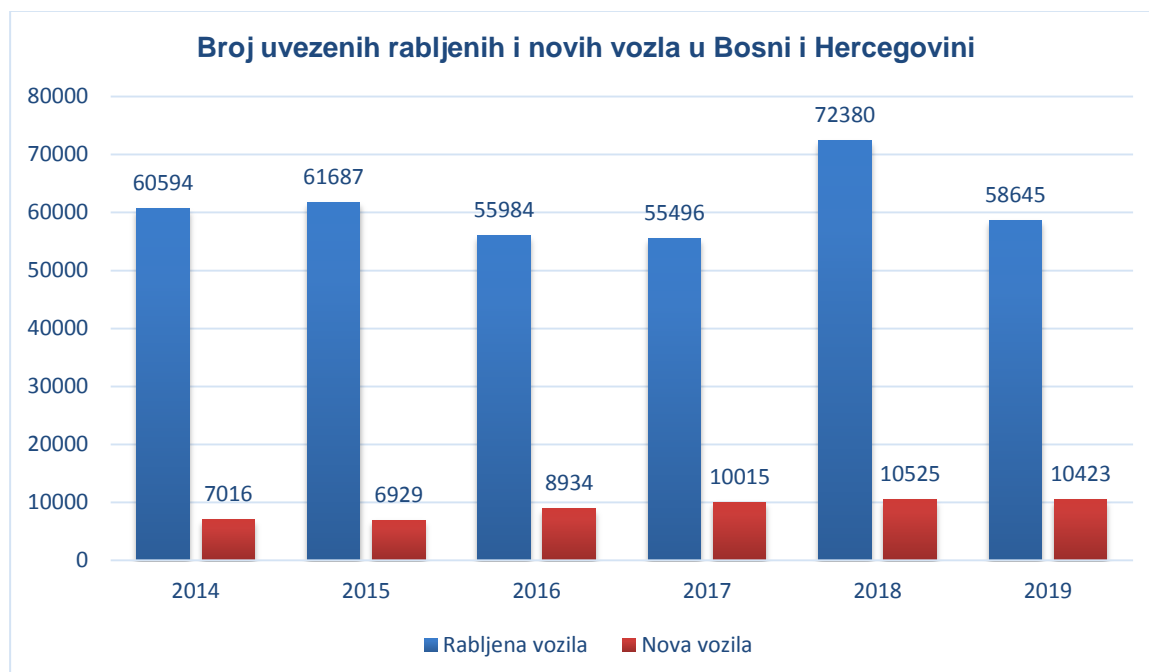
Pri Ekonomskoj komisiji Ujedinjenih nacija za Evropu, pod odjeljenjem za unutrašnji transport formirana je Radna grupa za konstrukciju vozila (WP 29 - Working Party on the Construction of Vehicles) koja donosi ECE pravilnike, koji se odnose na aktivnu i pasivnu sigurnost vozila, zaštitu životne sredine od uticaja motornih vozila i opšte uslove sigurnosti vozila. U Bosni i Hercegovini je na snazi 94 ECE pravilnika objavljeno u („Službeni glasnik BiH” broj 89/10).

Vrlo zanimljivo i relativno mlado područje, općenito i u Evropi i svijetu, su bicikla i druga individualan prevozna sredstva na dva i tri točka, sa dodatnim/pomoćnim električnim pogonom. U Bosni i Hercegovini ova oblast za sada nije još zakonski regulisana, a u zemljama EU se uveliko mijenjaju zakoni i podzakonski akti o upotrebi takvih vozila u javom saobraćaju. Bicikla općenito, s aspekta nekih standardizovanih tehničkih osobina, nisu tretirana u zakonskim i podzakonskim aktima Bosne i Hercegovine.

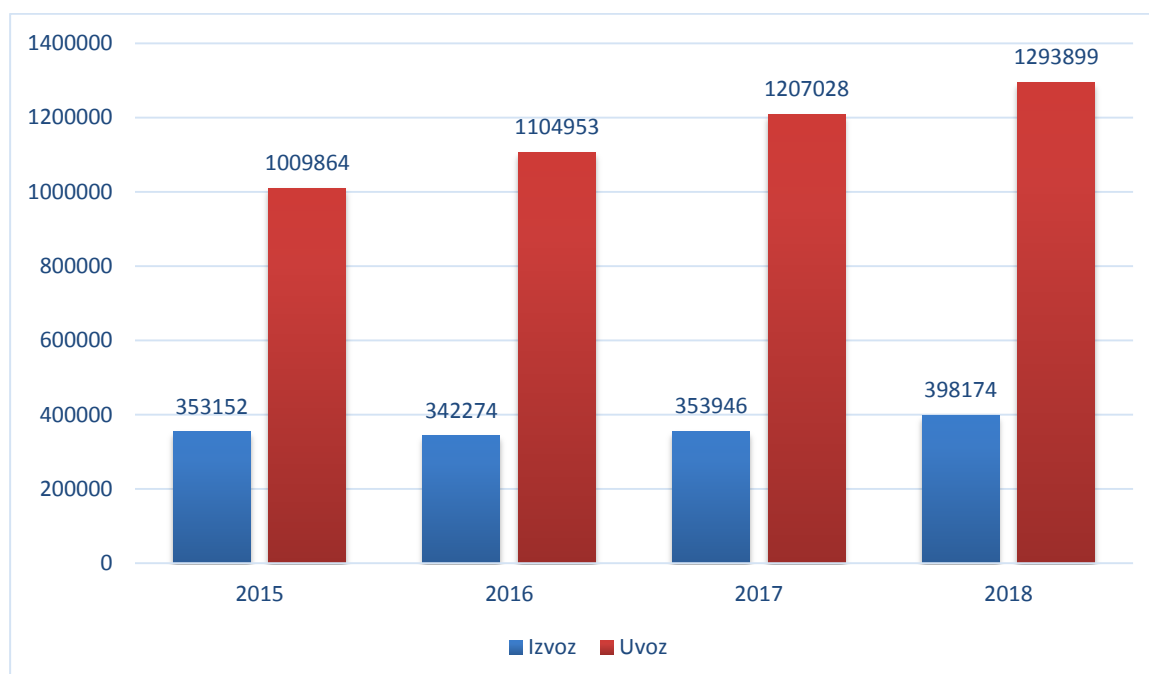
2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

BAS standardi iz područja rada BAS/TC 35, usklađeni sa evropskim i međunarodnim standardima imaju široku primjenu kod proizvođača automobilskih dijelova, akreditovanih tijela, akademske zajednice, organa javne uprave i regulatornih tijela, osiguravajućih društava i dr.

Stanje voznog parka karakteriše veliko učešće starih vozila. Budući da nema domaće proizvodnje sva vozila dolaze iz uvoza, a u tome je mali udio novih vozila (10-15%) zbog slabe platežne moći domaćeg tržišta.

Prema zvaničnim podacima Agencije za statistiku BiH, izvoz i uvoz u području proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica po godinama u konvertibilnim markama (KM).

2.3 Zahtjevi tržišta

Prema zvaničnim podacima Instituta za standardizaciju BiH, broj prodatih BAS standarda iz područja rada BAS/TC 35 nije značajan, što ukazuje da poslovno okruženje ne primjenjuje BAS standarde ili ih nabavlja u druge načine. Proizvođači automobilskih dijelova su uglavnom

kooperanti velikih automobilskih proizvođača koji im definišu zahtjeve za određeni proizvod koji su usklađeni sa zahtjevima standarda i samim tim nemaju potrebu sa nabavkom BAS standarda.

U području rada ovog tehničkog komiteta prati se rad evropske i međunarodne standardizacije te se u nacionalni sistem bosanskohercegovačke standardizacije se usvajaju najnovija izdanja standarda što omogućava svim zainteresovanim stranama primjenu novih tehničkih dostignuća i poboljšanje zaštitnih sredstava, zaštite životne sredine, primjenu opštih mjera vezanih za sigurnosne zahtjeve i dr.

2.4 Aspekti zaštite životne sredine

Primjena BAS standarda iz područja rada ovog tehničkog komiteta obezbjeđuje preduslov da su zadovoljeni svi zahtjevi za zaštitu životne sredine. Korespondentni tehnički komiteti rade na razvoju standarda koji definišu određene ekološke zahtjeve za određene komponente na motornim vozilima.

Izduvni gasovi motornih vozila sa motorima sa unutrašnjim sagorijevanjem predstavljaju jedan od značajan izvor zagađenje vazduha u Bosni i Hercegovini. Prosječna starost voznog parka u Bosni i Hercegovini je oko 16 godine i najviše je vozila sa EURO 3 motorom, dok je najmanje vozila s unaprijeđenim ekološkim svojstvima (EEV).

U Evropskoj uniji je uveden pravni okvir za regulaciju emisija azotnih oksida (NO_x), ukupnih ugljovodonika (THC), nemetalnih ugljovodonika (NMHC), ugljen monoksida (CO) i čestice (PM) za većinu tipova cestovnih vozila sa motorima sa unutrašnjim sagorijevanjem. Za svaki tip cestovnog vozila važe različiti ekološki standardi (EURO).

Pregled primjene ekoloških standarda u EU za automobile i laka komercijalna vozila:

Ekološki standard za automobile i laka komercijalna vozila	U primjeni od
Euro 1	01. januara 1993
Euro 2	01. januara 1997
Euro 3	01. januara 2001
Euro 4	01. januara 2006
Euro 5a	01. januara 2011
Euro 5b	01. januara 2013
Euro 6b	01. septembra 2015
Euro 6c	01. septembra 2018
Euro 6d-Temp	01. septembra 2019
Euro 6d	01. januara 2021

U Bosni i Hercegovini je od 1. juna 2019 godine, stupila na snagu Odluka o najnižim tehničkim zahtjevima za novoprodukcija i korištena vozila pri homologaciji tipa vozila i homologaciji pojedinačnog vozila, te za dijelove, uređaje i opremu vozila pri homologaciji tipa („Službeni glasnik BiH“, broj 23/19), kojem se zabranjuje uvoz motornih putničkih vozila čiji ekološki standard manje od EURO 5 za rabljena vozila, za nova motorna putnička vozila EURO 6 i za teretna vozila minimalno EURO IV.

---

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 35

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 35 jesu sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- zaštita potrošača;
- uklanjanje prepreka u trgovini;
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

Zadatak ovog tehničkog komiteta je da u narednom periodu u svoj rad uključi što je moguće veći broj zainteresovanih strana.

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda u području slijedećih tipova cestovnih vozila: motorna vozila, motociklim mopedi, bicikla, vozila sa elektro pogonom, prikolice, poluprikolice, kombinovana i zglobna vozila, uključujući terminologiju, kompatibilnost, zamjenljivost, sigurnost i procedure za ispitivanje karakteristika vozila i njihove opreme (oprema za paljenje, kočni sistemi, elektro i elektronska oprema, oprema za ubrizgavanje i prečistači, oprema za osvjetljavanje i signalizaciju, točkovi).
- Usklađivanje nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
- Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;
- Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
- Primjena osnovnih principa standardizacije;
- Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
- Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 35 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata;
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
- Prevođenje što većeg broja standarda na jedan od službenih jezika u BiH;
- Promocija standarda putem stručnih seminara, posebnih publikacija i javnih servisa;
- Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 35;
- Poboljšanjem saradnje sa zakonodavnim tijelima u oblasti zakonodavstva o saobraćaju;
- Sprovođenje periodičnih sistematskih pregleda i preispitivanja svih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 35, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
- Revidiranje tekstova povučeni BAS standarda objavljenih na jednom od službenih jezika u BiH u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standarda na jednom od službenih jezika u BiH;
- Informisanje članova BAS/TC 35 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

6. Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i prijedloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;
- Nedostatak finansijskih sredstava za prevođenje standarda sa stranih jezika zbog čega se dominantno koristi preuzimanje standarda metodom proglašavanja/korica, što umanjuje upotrebljivost ovih standarda u poslovnom okruženju;
- Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS/TC 35;
- Nedovoljno pridavanje značaja radu članova BAS/TC 35 i njihova opterećenost poslovima u matičnim organizacijama koje su ih delegirale, što može da dovede do nedovoljnog učešća članova BAS/TC 35 na sjednicama, a samim tim i do odstupanja od plana usvajanja standarda.
- Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda na jednom od službenih jezika u BiH iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 35 i Instituta.

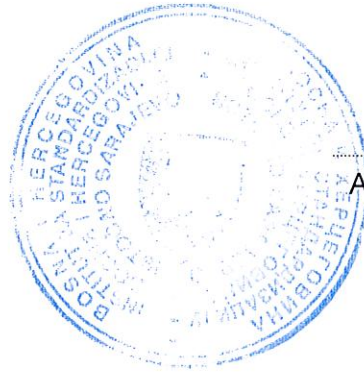

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 35 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- usklađivanje BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada;
- druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
- druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljeno: 1. Sekretarijatu BAS/TC 35,
2. a/a.

DIREKTOR

Aleksandar Cincar

¹ Sa glasanjem o razvoju evropskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata započeti će se kada Institut postane punopravni član CEN-a i CENELEC-a